

Sumonyi Zoltán

Vallomások versekkel, képekkel, emlékekkel

Baranyi Ferenc: Nyáregyháza, hasonlítok rád még én*?*

Minden írónak, költőnek Nyáregyháza a szülőföldje. Csak a Petőfiét Kiskunfélegyházának hívják, Móriczét Prügynek, József Attiláét Öcsödnek, –Baranyi Ferencét meg éppen Nyáregyházának. Vagyis nem feltétlenül az a város vagy falu, ahol születtek, hanem az, ahol megtanulták az élet legfontosabb dolgait, úgy tizenkét-tizenhárom éves korukig. Mert utána már minden tudás csak ráadás és cizellálás.

Ezek a szellemi bölcsőhelyek aztán fel-feljönnek az írók munkáiban, onnan tudhatunk róluk valamit. Baranyi is közöl itt tíz-tizenkét verset gyermekkorának helyszínéről, de most nem elégszik meg ennyivel. Három Baranyi: az apa (az egykori nyáregyházi főjegyző), a fiú (a költő), és az unoka (a fotós) visszaemlékezésekkel, régi és új fényképekkel úgy mutatják be a falut, ahogy a pap mutatja fel az Oltáriszentséget. Szentségként, mert az emlékekben minden felmagasztosul. S minél régebbi, annál magasabbra.

Az ilyen emlékező könyvek elengedhetetlen részelemei – mert az idegenként ismerkedő olvasó számára talán legérdekesebbek – a régi családi fényképek, a vidéki társasági élet pillanatfelvételei a cakkos szélű fényképeken, meg a hetven-nyolcvan évvel ezelőtti faluképek a maiak mellett. S főleg ha ugyanazon a szobortalapzaton áll a tízéves, és a nyolcvanéves emlékező.

Mindezek benne vannak Baranyi Ferenc új képeskönyvében is, de van itt két olyan írás, egy próza és egy vers, amilyenekkel nem sok könyv büszkélkedhet. A prózát idősebb Baranyi Ferenc írta, fia kérésére 1972-ben. Arról szól, hogy 1939-ben hogy kerülnek át Pilisről Nyáregyházára, átkerekezve hogy ismerkedik meg új szolgálati helyével, milyen földeket, házakat lát meg először a biciklinyeregből. Aztán a községházán megnézi, hogy hány hold föld tartozik a faluhoz, hány földbirtokos és zsellér él a faluban, kik a legjobb és kik a legrosszabb adófizetők. (Legtöbb adótartozása a legnagyobb birtokosnak, dr. Wekerle Sándor pénzügyminiszternek van 1939 augusztusában.) És hiába mentegetőzik országos hírű költőfiának az egykori főjegyző, hogy

nincs írói vénája, mert ilyen szociografikus kisregényt csak Nagy Lajostól (Kiskunhalom), vagy Roger Martin du Gard-tól (Vén Európa) olvashatunk.

Ezt a „kisregényt" logikus szerkesztéssel öt apa-vers követi, s ötödikként az a vers, amelyről már tettem említést. A legszebb apa-versek egyikét kétségtelenül Petőfi írta, A vén zászlótartó címmel, amelyet csak addig lehet elcsuklás nélkül mondani, hogy „szemem rajta kevélyen mereng el / az én apám az az öregember". Az apasirató versek csúcsa pedig valószínűleg Kosztolányi Halotti beszéde. („Édes fiacskám, egy kis sajtot ennék"). Hát Baranyi Ferenc Körözvény című verse ehhez közelít. Idéznem kell az utolsó nyolc sorát. „Aztán – mikor senki se látta – / egy alacsony felhőre lépett / és nekivágott kiskabátban / a magasságos őszi égnek, / amikor rájöttünk a cselre: / már nem tudtuk követni szemmel. / Fogják meg! Ott! A földi létből / kereket old egy öregember!"

(Baranyi Ferenc: Nyáregyháza, hasonlítok rád még én? Emlékezés apámmal és fiammal. Hungarovox Kiadó, 2019.)